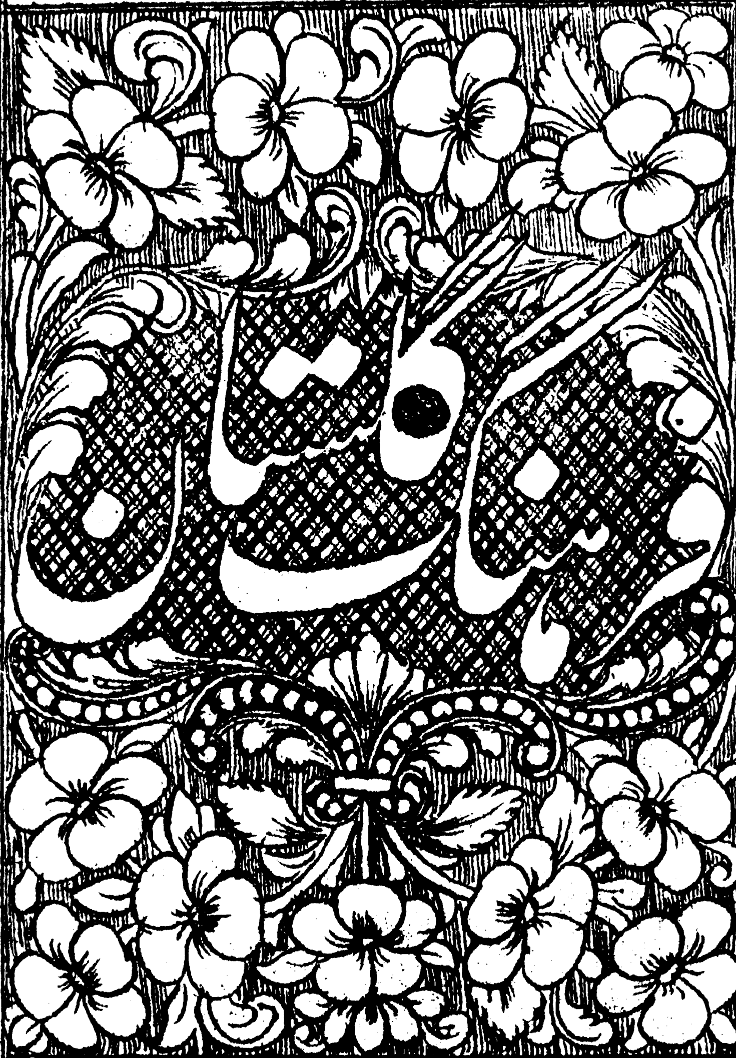
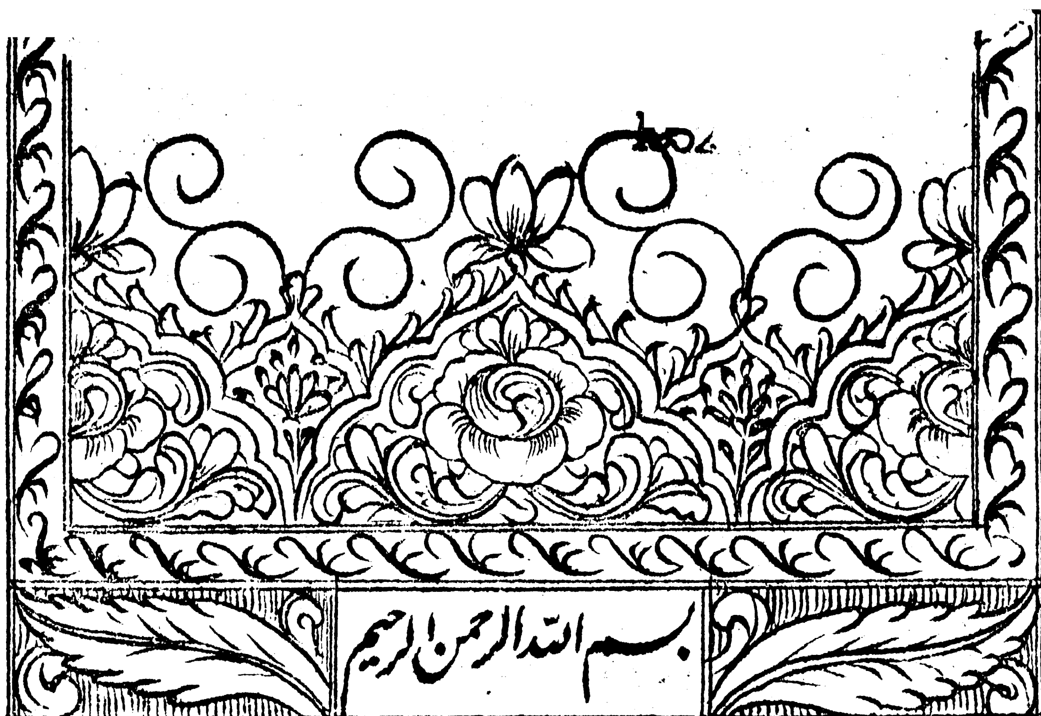
به عون صانع مکین و مکان و فضل خلاق زمین و زمان

در مطبع نامی منشی نولکشور که مطبعیست مقبول جهان شد

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله علی نعمائه والصلوٰة علی نبیه والسلام علی اصفیائه قال الفقیر الراجی الی الله القوی
جمع نعمت ۱۲ برگزیده ها ۱۲
جنید عبد الله الموسوی غفر الله له ولوالدیه واحسن الیهما والیه چون دیدم طباع بعضے مردمان
کہ اسرار معضلات کتاب گلستان تصنیف شیخ المشائخ حضرت شیخ سعدی شیرازی
نور الله مضجعه ورنے یابند مشکلات گلستان راسه قسم ساختم والله ولی التوفیق قسم
خوابگاه ۱۲
اول در اشعار عربی و بعضے فارسی قسم دوم در مرکبات معانی بعضے اقوال اکابر
واحادیث نبوی وکلام ربانی قسم سوم در لغات مفردات بترتیب حروف تہجی

قسم اول در اشعار عربی وغیره

شفیع مطاع نبی کریم آنحضرت شفاعت کننده اطاعت کرده شده نبی بزرگ	قسیم جسیم نسیم وسیم قسمت کننده علما در دنیا تن دار خوبرو و جمیل اند

بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله
رسید بزرگی را بکمال خود روشن کرد تاریکی را بجمال خود
لقد سعد الدنیا به دام سعده
هر آینه بتحقیق نیک شده اند اهل دنیا بحبت او همیشه باد نیکبختی آن پادشاه
کذلک تنشا لینة هو عرقها
همچنانکه پرورش میابد شاخی که آن پادشاه اصل آن شاخ است
روضة ماء نهرها سلسال
باغی که آب نهر او سرد و شیرین ست
اقل جبال الارض طور وانه
خردترین کوههای زمین طور ست و بتحقیق که او
غذیت بدرنا و نشات عندی
غذا یافتی تو بشیر ما و پرورش یافتی تو نزد من
اذا کان الطباع طباع سوء
وقتیکه باشد طبیعتها طبیعتهای بد
اذا یئس الانسان طال لسانه
وقتیکه نا امید شود آدمی دراز گردد زبان او
الا لاتحزنن اخا البلیه
خبردار شو اندوهگین مباش ای برادر بلا
اذا شبع الکمی یصول بطشا
هر گاه که سیر شود آدمی حمله میکند سخت
اعلمه الرمایة کل یوم
می آموختم من آن شخص را علم تیراندازی هر روز
قوه
اصنع بنا ما انت له اهله
بکن تو با چیزی که تو لائق آن چیز را سزاوار
ان لم اکن راکب المواشی
اگر چه نیستم من سوار مرکبها
کیف اذا یا من تعد محاسنی
پسند کردی تو اکنون ای کسیکه بشماری تو نیکوییهای ظاهر مرا

حسنت جمیع خصاله صلوا علیه و آله
نیکو ست تمامی عادات او درود فرستید بروی و بر آل وی
واید ه المولی بالویة النصر
واستوار کند او را الله به نیزهای فتح
وحسن نبات الارض من کرم البذر
و نیکوی روئیدگی زمین از بزرگی تخم است
ووجه یبجع طیرها موزون
درختی که آواز پرندهای او خوش ست
لاعظم عند الله قدرا و منزلا
هر آینه بزرگ ترست نزد خدا از روی مرتبه و درجه
فمن انباک ان اباک ذیب
پس کدام آگاه کرد ترا که پدر تو گرگ است
فلیس ینافع ادب الادیب
پس نیست نفع کننده ادب ادب کننده
کسنور مغلوب یصول علی الکلب
همچو گربه عاجز که حمله میکند بر سگ
فلله من الطاف خفیه
پس مر خدای مهربان راست لطفهای پوشیده
وخاوی البطن یبطش بالفرار
و خالی شکم حمله میکند بگریختن
فلما اشتد ساعده رمانی
پس هرگاه که سخت شد بازوی او تیر زد بمن
ولا تفعل بنا ما نحن له اهله
و مکن تو با ما چیزی که مائیم مر آن چیز را سزاوار
اسعی لکم حامل الغواشی
کوشش کنم مر شمارا برداشتن زین پوشهای اسپان
علامتی هذا ولم تدر باطنی
خصلتهای ظاهر من اینست و ندانستی تو چیزیکه باطن منست

اشاہد من اہوی بغیر وسیلۃ
می بینم کسے را کہ دوست میدارم بغیر واسطہ
یوجج نارا ثم یطفے برشتہ
مے افروزد وآن آتش را پس فرومی نشاند باشک خود
نہاج الی صوت الاغانی طیبۃ
برانگیختہ میشویم ما بسوی آواز سرود گویان بسبب خوشی آنہا
انی لمستتر من عین جیرانے
تحقیق کہ من پنہانم از چشم ہمسایگان خود
وعند ہبوب الناشرات علی الحمی
ونزدیک وزیدن بادہا بر مرغزار
زینہار از قرین بد زنہار
پناہ وزمان از ہمنشین بد پناہ
وافانین علیہا جلنار
وشاخہا کہ ہست بران شاخہا گلنار
ہلک الناس حولہ عطشا
ہلاک گشتند مردمان گرد آن غلام دراینحال کہ تشنہ اند
اذا رایت اثیما کن ساترا وحلیما
چون ببینی تو بدکردار را باش تو پوشندہ وبردبار
بئس المطاعم حین الذل تکسبہا
بدست خورشہائے کہ بوقت ذلت حاصل کنے آنرا
اوقعت نفسک یا مغرور فے الخطر
انداختی تو ذات خود را اے مغرور در خطر
یالیت قبل منیتے یوما افوز بمنیتی
اے کاشکے پیش از مرگ خود روزے دریابم مراد خود را
قالوا عجین الکاس لیس بطاہر
گفتند پیالہ شراب نیست پاک یعنی آنکہ در پیالہ شراب باشد
قد شابہ بالورے حمار
تحقیق مشابہ شدہ است خلق را خرے

فیلقینے شان اضل طریقا
پس متصل شدہ است مرا کارے کہ گم کردم راہ را
لذلک ترانی محرقا وغریقا
از جہت این معنی می بینے مرا سوختہ وغرق شدہ
وانت مغن ان سکت نطیب
وتو آن سرایندہ ہستے کہ اگر خاموش شوی خوش شویم
واللہ یعلم اسراری واعلانے
وحقتعالی میداند حال باطن وظاہر مرا
تمیل غصون البان لا الحجر الصلد
مے جنبند شاخہائے درخت بان نہ سنگ سخت
وقنا ربنا عذاب النار
نگاہدار تو اے پروردگار ما از عذاب دوزخ
علقت بالشجر الاخضر نار
گویا آویختہ شدہ است بر درخت سبز آتش
وہو ساق یرے ولا یسقے
وآن غلام ساقی ست کہ مینماید ونمے نوشاند
یا من یقبح امرے لم لا تمر کریما
اے کسیکہ بد مینماید حال مرا چرا نمے گذری کریمانہ
القدر منتصب والقدر مخفوض
دیگ نصب شوندہ باشد ومرتبہ فرو رفتہ شدہ
حتی ہلکت فلیت النمل لم تطر
تا آنکہ ہلاک شدی تو پس کاشکی مورچہ را پر نبودی
بحرا تلاطم رکبتی واظل املأ قربتی
امی بدریای رسم کہ موج زنند تا نوحی ... رسانم کہ پر کنم مشکیزہ خود
قلنا انہ بشقوق المبرز
گفتیم بہ بندیم بآن درزہائے پاخانہ را
عجلا جسدا لہ خوار
وآن در معنی گوسالہ است او را آوازے ست

اک نیست ودر بعضے نسخہا کلس بجای کاس یعنی آہک دیدہ شدہ ۱۲

ماذا فاتک * چہ چیز از دست رفتہ است ترا ۱۲

سمعی اسلی حسن الاغانی
گوش من بسوی نیک سرودها ست ++

ماذا تحدثنی وقد مر العیس
چیست آنکه حکایتی میکنی تو مرا دران حالتی که گذشتند شتران سپید دمیغ

المر لیس بشائع فی ارضه
مرد شادو سرے شود در زمین خود ++++

واخو العداوة لا یمر بصالح
صاحب دشمنے نیگذرد بمرد نیکو کار +

رضینا من نوالک بالرحیل
راضی شدیم ما از عطاسے تو به رفستن

اذا نہق الخطیب ابو الفوارس
هرگاه آواز کند مثل آواز خران خطیب که کنیت او بو الفوارس است

سری طیف من یجلو بطلعته الدجی
در شب آمد خیال کسی که روشن میشود بروی او تار سیاهی

اتانی الذی اهواه فی غلس الدجی
آمد مرا آنکه دوست میدارم من او را در تاریکی شب

اذا جئتنی فی رفقة تنزورنی
وقتیکه بیائی تو با در جماعه همسفران بجهت آنکه زیارت کنی مرا

فقدت زمان الوصل والمرء جاہل
گم کردم وقت وصال دوست را و حال آنکه مرد نادانست

وان سلم الانسان من سوء نفسه
واگرچه سلامت ماند مرد از بدی ذات خود

لظمار یقلبی لا یکا ویسیغه
تشنگی ست در دل من که روان میکند آنرا ++

بلیت بنحوی یصول مغاضبا
مبتلا گشتم بنحوی که حمله میکند بر من نحوی دران حالت که خشم کننده است

علی جر ذیل لیس یرفع راسه
بحالیکه دامن کشان میگذرد برنمیدارد سر خود را

من ذا الذی حسن المثانی
کیست آنکه نیک سرود گوینده است

ما للغریب سوی الغریب انیس
نیست برای مسافر سوای مسافر دوستی ++

کالصقر لیس بصائد فی وکره
همچو چرغی که نیست آن چرغ شکار کننده در آشیانه خود

الا و یلزمه بکذاب الاشر
مگر حال آنست که ملزم گرداند او را بدروغگو بسیار متکبر

رضیت من الغنیمة بالتلیل
راضی شدیم ما از غنیمت باواز آب یا آواز افتادن

له صوت بہ اصطرخ فارس
مر آن خطیب را آوازیست که بجنبانند اہل اصطرخ فارس را

یرافقنی علی اللیل ہادیا
دوست میدارد مرا هر شب در حالتیکه راه نماینده است

فقلت له اہلا وسہلا مرحبا +
پس گفتم مر او را آنی خانه زاد نوردی زمین و فراخ معاش ...

وان جئت فی صلح فانت محارب
اگرچه بیائی در آشتی پس تو جنگ کننده ++

فقدر لذید العیش قبل المصائب
بقدر لذیذ زندگی پیش از مصیبتها ++

فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم
پس از بدی گمان مدعی سلامت نماند ++

رشف الزلال ولو شربت بحورا
رشفن آب شیرین اگرچه بنوشم دریاها را ++

علی کزید فی مقابلة العمرو
بر من همچو زید در مقابله عمرو ++++

وهل یستقیم الرفع من عامل الجر
آیا راست می آید رفع از عامل جر

ان رامت یوم الوداع تاسفا

اگر ندوم من روز وداع و تا نحال کہ افسوس کنندہ ام

ورب صدیق لامنی فی ودادہا

و بسا دوست ملامت کردند مرا در دوستی آن محبوب

مامر من ذکراہ لمی من مسمعی

انچہ گذشت از یاد کردن مرغزار از گوش من +

یا معشر الخلان قولوا للمعا +

اے گروہ دوستان بگوئید با تندرست +

لوان حبا بالملام یزول

اگر بدرستی کہ دوستی بملامت کردن زائل شود + +

لمارات بین یدیہ بعلہا

ہرگاہ دید آن زن پیش شوے خود + +

قالت ہذا معہ میت

گفت آن زن این آلت بآن مرد مردہ است

مضی الصبی والشیب غیرنی

گذشت کودکی و حال آنکہ پیری متغیر کرد مرا

پیر ہفتاد سالہ جبنی کمر

پیر ہفتاد سالہ کہ زن سے کند +

من کان بین یدیہ ما اشتہی رطب

کسیکہ باشد پیش او کہ انچہ میخواہد خرما سے تر

وراکبات نیاقا فی ہوادجہا

زنان سوار بادو شتران در عماریہا سے خود + +

قطر علی قطر اذا اتفقت نہر

قطرہ بر قطرہ وقتیکہ متفق شود جوے گردد

یا ناظرا فیہ سل باللہ مرحمۃ

اے نظر کنندہ درین کتاب بخواہ اند خدا رحمت کردن

واطلب لنفسک من خیر تریدہا

و طلب کن برای خود از ہر چیزیکہ میخواہے +

لا یحبونی فی المودۃ منصفا

پندار ید در دوستی انصاف کنندہ + +

الم یر بایوما فیوضح لی عذری

آیا نمی بیند آن صدیق آن محبوب ا . وزی پس ظاہر میشود برای من

لو سمعت ورق الحمی صاحت معی

اگر بشنوند جانوران مرغزار نالہ میکردند آن جانوران با من

فی لست تدری ما بقلب الموجع

نمیدانی انچہ در دل دردناک است + +

لسمعت افکا یفتریہ عدول

ہر آئینہ می شنیدم دروغیکہ بستہ است آنرا گواہان عادل

شیئا کارسخ شفۃ الصائم

چیزی را مانند سست ترین لب روزہ دار کہ فرو ہشتہ باشد

وانما یقرأ الرقیۃ للنائم +

جز این نیست کہ خواندہ میشود افسون در خواب کنندہ را

وکفی بتغییر الزمان نذیراً +

و بس ست متغیر شدن زمانہ براسے خوف +

کور مقری خوی بنی چشم روشن

کور مقری ست کہ بخواب نہ بیند چشم روشن را

یغنیہ ذلک من رجم العناقید

بے پروا کند ش این امر از جنگ زنی خوشہا ی انگور

لم یلتفت الی من غاص فی الکتب

التفات نمیکنند سوی کسیکہ فرو رفت در تودہا ی ریگ

ونہر الی نہر اذا اجتمعت بحر

و جوے بر جوے وقتیکہ جمع شود دریا گردد +

علی المصنف واستغفر لصاحبہ

بر مصنف و طلب آمرزش کن برای صاحب آن کتاب

من بعد ذلک غفرانا لکاتبہ

پس آن نیکوئی طلب کن و آمرزش نویسندہ آنرا

بوان سے یوم التلاق مکانته +
اگر چہ رستی کہ برای من روز قیامت جاسے باشد
انا المسیئ وانت مولے محسن
من گنہگارم و تو نیکو کار ہستے

عند الرؤف تقلت یا مولانا +
نزدیک خدای مہربان ہر آئینہ گویم اسے مالک ما
با قد اسات واطلب الاحسانا +
بان کہ بتحقیق بد کردم و طلب میکنم نیکوئی را

قسم دوم در بیان معانی عبارت عربیہ

اعملوا ال داؤد شکرا وقلیل من عبادی الشکور یا ملائکتی قد استحییت
عمل کنید ای فرزندان داؤد شکر را واندک اند از بندگان من شکر کنندگان ای فرشتگان من تحقیق شرم میدارم
من عبدی ولیس له غیری فقد غفرت له ما عبدناک حق عبادتک وما عرفناک
از بندۂ خود نیست مر آن بندہ را جز من پس تحقیق آمرزیدم من آن بندہ را نہ پرستیدیم ما ترا آنچہ سزاوار پرستیدن تست و نشناختیم ما ترا چنانکہ
حق معرفتک ظل اللہ تعالی فی ارضه ورب الارض راض عنه الناس علی دین
حق سزاوار شناختن تست سایہ خدا تعالے در زمین او و پروردگار زمین راضی ست از ان بادشاہ مردمان بر دین
ملوکہم اللہم متع المسلمین بطول حیاته وضاعف ثواب جمیله وحسناته وارفع
بادشاہ خود اند بار خدایا برخورداری دہ مسلمانان را بدرازی زندگی او و دو چند گردان اجر خوبے و نیکی او و بلند کن
درج اولیائه وولاته ودمر علی اعدائه وشناته بما تلی فی القرآن من آیاته اللہم
رتبہ دوستان او و والیان او و ہلاک آور بر دشمنان او و بدخواہان او بحرمت چیزی کہ تلاوت کردہ میشود در قرآن از آیات آن قرآن بار خدایا
آمن بلده واحفظ ولده الکریم ... ... المؤید من السماء المظفر علی الاعداء
امن دہ شہر او را و نگاہ دار فرزندان او ... ... تائید کردہ شدہ از جانب آسمان فیروزی یابندہ بر دشمنان
عضد الدولة القاهرة جمال الانام مفخر الاسلام سعد بن اتابک الاعظم
بازوی دولت کہ غالب ... خوبی خلق بزرگے اسلام سعد پسر اتابک ... برتر
شہنشاہ المعظم مالک رقاب الامم مولی ملوک العرب والعجم سلطان البر والبحر وارث ملک
بادشاہ بادشاہان بزرگ صاحب گردنہای امت خداوند بادشاہان ولایت عرب و عجم بادشاہ خشکی و تری صاحب ملک
لاہل الایمان وارث ملک سلیمان مظفر الدنیا والدین ابوبکر بن سعد زنگی ادام اللہ
خداوندایمان را میراث گیرندہ بادشاہے مہتر سلیمان فتح دادہ شدہ دنیا و دین ابوبکر پسر سعد زنگی ہمیشہ دارد خدا تعالے
اقبالہما وضاعف جلالہما وجعل الی کل خیر مآلہما امیر کبیر عالم عادل ظہیر سریر
دولت ایشانرا و دو چند گرداند بزرگی ایشانرا و گرداند بسوی ہر نیکی بازگشت آن ہر دو سردار بزرگ دانا ... دہندہ پشتیبان تخت
سلطنت مشیر مدبر مملکت کہف الفقرا ملاذ الغربا مربی الفضلا محب الاتقیا افتخار
بادشاہے مشورت کنندہ تدبیر بادشاہی صاحب پناہ فقیران و ای پناہ بی شہران پرورندہ عالمان دوستدار پرہیزگاران بزرگی

اهل فارس ملک اخواص یمین الملوک والسلاطین باربک فخر الدولة والدین غیاث الاسلام

اهل فارس بادشاه خاصان بقوی معین بادشاهان بزرگ میر بزرگی دولت و دین فریادرس اسلام

والمسلمین ابو بکر بن ابی نصر اطال الله عمره واجل قدره وشرح صدره وضاعف اجره قدم

و مسلمانان بوبکر پسر ابی نصر دراز گرداند خدا تعالی عمر او را و بزرگ گرداند مرتبه او را و گشاده دارد سینه او را و دو چند گرداند

الخروج قبل الولوج والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس الشاة لطیفة والالیة خفیفة طوعا

بیرون آمدن را پیش از درآمدن و آنانکه فرو خورندگان خشم را و درگذرندگان تقصیرات را از مردم گوسپند پاک ست و دنبه ارست خوشی و

کرها ما من مولود الا یولد علی الفطرة فابواه یهودانه او ینصرانه او یمجسانه من عمل صالحا

ناخوشی نیست از هیچ فرزندی مگر زاده میشود بر طریقهٔ اسلام پس پدر و مادر او یهودی گردانند او را یا نصرانی یا آتش پرست کسی که کار نیک کند

فلنفسه ومن اساء فعلیها اخذته العزة بالاثم یا رحیم یا غفور السلامة فی الوحدة والآفات

پس مر نفس خود را و کسیکه بد کند پس بر انست گرفت او را بزرگی بگناه کردن ای رحمت کننده ای آمرزنده سلامت در تنهائی ست و بلا

بین الاثنین لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل مشاهدة الابرار بین

درمیان دوئی برای من با خدا وقتی ست که نمیگنجد بمن در آن وقت فرشته بزرگ و نه پیغامبر مرسل دیدن نیکوکاران میان

التجلی والاستتار ونحن اقرب الیه من حبل الورید الوقف لا یملک فان مع العسر یسرا

روشنائی و پوشیدگیست و ما نزدیک تریم بسوی او از رگ جان وقف ملک نمیشود پس بدرستی که با دشواری آسانی ست

زر غبا تزدد حبا اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم واذا مروا باللغو مروا کراما

زیارت کن یکروز درمیان تا زیاده شود محبت آیا میفرمائید مردمان را به نیکی و فراموش میکنید ذاتهای خود را و وقتیکه بگذرند بکار زشت میگذرند

فآت ذا القربی حقه وان جاهداک علی ان تشرک بی ما لیس لک به علم فلا تطعهما هذا

پس بده خداوند یگانگت را حق ایشان اگر کارزار کنند ترا بران که شریک آری بمن چیزیکه نیست ترا بآن چیز شناسائی پس فرمانبرداری مکن ایشانرا این

المقدار یحملک وما زاد علی ذلک فانت حامله کلوا واشربوا ولا تسرفوا ولو بسط الله الرزق

مقدار بردارد ترا و چیزیکه زیاده شود بران پس تو بردارندهٔ آنی بخورید و بنوشید و خرج بسیار مکنید اگر فراخ گرداند خدا تعالی رزق

لعباده لبغوا فی الارض الخبیثات للخبیثین حتی اذا ادرکه الغرق قوله تعالی

برای بندگان خود هر آئینه سرکشی میکردند او شان در زمین چیزهای زبون و ناپاک برای ناپاکانست تا آنکه دریافت او را غرق

فاذا رکبوا فی الفلک دعوا الله مخلصین له الدین ان انکر الاصوات لصوت الحمیر

پس وقتیکه سوار شوند در کشتی میخوانند خدا را در حالیکه خالص میگردانند برای او دین را از شرک و نفاق بدرستی که بدترین آوازها آواز خر

ما تقول فی الامارد قال لا خیر فیهم ما دام احدهم لطیفا یتخاشن فاذا اخشن یتلاطف

چه میگوئی در حق امردان گفت نیست نیکوئی در ایشان تا وقتیکه باشد یکی از ایشان لطیف سختی میکند پس هرگاه که سخت شد نرمی میکند

الثمر یانع والناطور غیر مانع یا غراب البین لیت بینی وبینک بعد المشرقین

خرما پخته است و نگهبان مانع نیست ای زاغ فراق کاشکی درمیان من و تو دوری مشرق و مغرب بودے

ضرب زید عمرا و کان زید متعد یا کلموا الناس علی قدر عقولهم فذلکن الذی لمتننی
زد زید عمرا و بود زید تعدی کننده کلام کنید مردمان را بر مقدار عقلهای ایشان پس این آن کسی است که ملامت میکردید شما

فیه ضرب الحبیب زبیب لا یغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها
در حق آن زدن آن دوست مویز است در لذت بند کرده نخواهد شد در توبه بر بندگان تا آنکه بر آید آفتاب از جای غروب خود

استغفرک اللهم واتوب الیک قوله تعالی فلم یک ینفعهم ایمانهم لما راوا باسنا اثبتهم الله
آمرزش میخواهم از تو ای بار خدا و باز میگردم بسوی تو پس نبود که فائده دهد ایشانرا ایمان ایشان وقتیکه دیدند عذاب ما را رویاند و ثنا نزاد الله تعالی

نباتا حسنا بلغ ما علیک فان لم یقبلوا ما علیک یا بنی انک یوم القیمة مسئول ما ذا
رویانیدن خوب برسان آنچه بر ذمه تست از امر معروف و نهی منکر پس اگر قبول ندارند بر تو باکی نیست ای پسر من راستی که تو روز قیامت سوال کرده شوی

اکتسبت ولا یقال بمن انتسبت موت الفقراء راحة اعدی عدوک نفسک التی بین
که چه کسب کردی تو و نه گفته شود با که نسبت داری که شریف هستی یا رذیل مرگ فقیران سبب آرام او شان دشمن ترین دشمنان تو نفس تست

جنبیک اعوذ بالله من الفقر المکب ومجاورة من لا یحب الفقر سواد الوجه فی الدارین
در پهلوی تست پناه میخواهم از خدا تعالی از فقر که سرنگون کننده باشد و از همسایگی کسیکه دوست ندارد فقیری بی‌نوائی سیاه روئی است در دو جهان

الفقر فخری کاد الفقر ان یکون کفرا اولئک لهم رزق معلوم لا رهبانیة فی الاسلام
فقر بزرگی منست نزدیک است فقیری که باشد کفر آنان یعنی اهل بهشت وایشانرا رزقیست معلوم در وقت اشتها نیست بر ترک دنیا و تعذیب نفس در دین اسلام

لئن لم تنته لارجمنک حفت الجنة بالمکاره وحفت النار بالشهوات ومن یتوکل
هر آئینه اگر باز نخواهی ماند هر آئینه سنگسار خواهم کرد گرد کرده شده است جنت بمکروهات و گرد کرده شده است دوزخ بخواهشات نفسانی و کسیکه اعتماد کند

علی الله فهو حسبه عالم عادل مؤید منصور مالک ازمة الانام حامی الاسلام وارث
بر خدا پس او تعالی کافی ست او را دانا عدل کننده استوار کرده شده یاری داده شده خداوند مهارهای مردمان نگاهدارنده پیشوایان اسلام میراث یابنده

ملک سلیمان اعدل الزمان مظفر الدنیا والدین ابوبکر بن سعد زنگی ادام الله ایامه
ملک حضرت سلیمان عادل ترزمانه فیروزی یابنده دنیا و دین که نامش ابوبکر پسر سعد زنگی ست همیشه دارد خدا تعالی روزگار او را

ونصر اعلامه احسن کما احسن الله الیک جد ولا تمنن لان الفائدة الیک عائدة
و یاری دهد نیزهای او را نیکوئی کن چنانچه نیکوئی کرد حقتعالی بسوی تو بخشش کن و منت منه چرا که فائده آن بسوی تو باز گردنده است

یهتدی به وهو لا یهتدی آخر الحیل السیف احدی الحسنیین الم اعهد الیکم یا بنی آدم
راه یافته میشود بسبب او وحال آنکه از خود راه نیافته است شمشیر آخر حیلهاست یکی از دو جانب آیا پیمان نگرفتم از شما ای فرزندان آدم

ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین قال بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر
آنکه نه پرستید شیطانرا بدرستی که آن شیطان شمارا است دشمن ظاهر گفت یعقوب علیه السلام بلکه ساختند برای شما ذاتهای شما کاری پس صبر

جمیل قال الله تعالی ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر کل اناء یترشح بما فیه
بهتر است فرمود خدای بزرگ هر آئینه میچشانیم کافران را در دنیا از عذاب اندک که قتل و شرح جزیه و غیرها باشد سوای عذاب بزرگ که دوزخ

قسم سوم در لغات مفردات بترتیب حروف تہجی ؛ باب الالف

عنا عشا عثا ابا قوا عبا صفا افشا قبا صبا مہیا ترسا استقصا جزا رضا

پیدا سما خدا کدخدا افشا خطا مصلا منا طلا خلا شتا قفا سزا

علینا ماخولیا ملجا التجا تقاضا تمنا بینوا اشتہا دیبا اقتدا حصا

شیدا مدارا تولا احشا ہمانا مینا جلسار املا اشقیا انبیا امضا محابا

ثواب حساب اصحاب البا باب جفا وفا شفا یغما سودا

بواب منجلاب حجاب ارباب شباب اولوالالباب صواب

غریب ادیب عجیب قصب دواب عتاب جواب خطاب خلاب

آسیب جیب غیب سراندیب طیب تہذیب رقیب ترتیب

صاحب طالب جانب کاذب واجب نشیب شکیب نہیب

عقب عرب عذب حسب محبوب آشوب مرہوب منسوب

حرب طلب مقرب صعب منصب شعب شغب کلب

نقب مستوجب موجب کعب قطب طرب مترقب قصب تعب

موعظت فہرست مصلت تربیت التا باب طبیب

نعمت قربت رحمت قدرت غفلت امت ہمت رحلت

عزلت عزت فتوت مروت رغبت صولت نزہت

قسمت وسعت ہجرت وحشت نصرت نبوت جبلت اذیت

کربت فطنت خبرت حدت خلعت سلطنت مملکت محنت

صفوت فطرت ذلت لغت عدت مدت حرکت صنعت

سطوت طلعت مودت خست خفت ہیبت حسرت شوکت

جدت نفرت بہجت غیرت حیات شفقت عصمت ثروت

خطبت مکنت شدت طیبت رقت نکبت تہمت طاعت

انابت اجابت دعوت حاجت بلاغت عنایت شفاعت

شماتت سلامت سیاقت بضاعت قناعت ملالت جماعت کفایت

تجارت عمارت کفارت معالجت موافقت خصومت خجالت نجاست

اطاعت غایت مہابت حمایت رعایت ظرافت طراوت شکایت

آفت مخافت مقالت حراست ریاست معرفت جسارت

شجاعت سخاوت اعادت سیاحت صباحت ملاحت

مزاحت راحت حلاوت ضلالت بطالت رایت ضیافت

استطاعت فصاحت صلابت خسارت غرامت علامت متانت

سماحت وقاحت ندامت ولادت سعادت استعارت سفاهت

ناصحت مباسطت ملاعبت مجانبت مکالمت محاورت مجاورت

معاشرت مواظبت مبارزت مداومت مصیبت اهلیت مزیت

مشیت تهنیت وسیلت عزیمت مقاومت ملاطفت مشابهت

مواجهت مصارعت متابعت معاتبت مخالطت مطاوعت منادمت

مصالحت مسامحت مجالست مضایقت منازعت مفارقت

موافقت حسنات مزجات نبات بنات کائنات التفات

درجات درکات مناجات اخراجات فوات صیت بیت

نصیحت وصیت طبیعت حقیقت غنیمت زینت معیشت

خشونت مؤنت معونت فرتوت ممقوت مروت جهت

هنگفت مغفرت اردی بهشت کنشت زشت سرشت عاقبت

عافیت لعنت مذمت عقوبت کدورت عشرت منفعت

باب الثاء غیاث حراث وارث حادث بحث خبث لیث

باب الجیم لوج عوج موج اوج عاج حاج حجاج مزاج علاج اماج

نسیج پیسج سلنج گنج دسترنج تفرج تدریج درج برج باب الحاء

سلاح نکاح فرح شرح طرح مستقبح مدح قدح مساح صلاح

فلاح سیاح جراح ملاح صالح طالح ناصح فصیح ملیح مسیح

صریح قبیح صلح باب الخاء بلخ ملخ لاخ توبیخ کاخ راسخ

پاسخ فرخ برخ زرنیخ شیخ بیخ باب الدال مزید خوید بعید

وحید کلید ورید توحید مستفید تایید جاوید بید برید صید فود رود حسود

جود تعبد مد مجرد منقود مسعود احمد مقصد مهد خردمند گزند الوند سمند

تند مستمند قند اکند پابند سواد نهاد مرداد فولاد اجتهاد

عناد جماد برد ورد گرد سره مرد درخورد عضد درود

مرد مقعود ضد ند مکائد زائد موائد ساعد ناقد کاسد فاسد جلاد

قاصد شاهد زاهد تردد تقاعد ناساعد ابد عقد ملحد

تفقد باب الذال ملاذ معاذ منفذ متعوذ

۵۲ بہ یکی گفتن و یکی دانستن و یکی اعتقاد کردن ۱۲

۵۳ بالضم بچہ خواستن بالفتح [illegible] ۱۲

[illegible]

آثار فراز طراز سزاوار تحیر تهور الراء باب نافذ ماخوذ تلمیذ

استظهار دیار ستمگار دوار کارزار استحقار استبصار تبار پایدار دمار

عیار تاتار غدار عیار افطار ایثار انکار زینهار تیمار زنهار پندار

کنار پیکار بیطار ذوالفقار مغار دینار افتخار ابرار گندنازار سنجار

گزیر نفیر ضریر عنبر نظیر تبصیر تقصیر ظهیر سریر حریر حصار

عصر دهر سحر تندر بحر غدر عذر توفیر حقیر تعبیر خطیر تشویر ضمیر

دفتر حذر مسخر مبذر مختصر قدر زیور عبیر کاغذر بذر کبر منکر

مختصر زهر شکر مکر نصر کسر زجر خمر ذکر نذر مهر فر تعبیر سر

ضاجر شاطر سائر خاطر بصائر مشهور عابر منتظر مشتهر سر جعفر

مجبور ازر تجاسر مناظر نوادر مقامر آمر کاشغر ساغر ناجر

عین القطر ستور دور سرور فجور زهور دستور کفور غرور

الزاء باب جشر کمر قدر انگر دبیر صادر بزرجمهر گهر

مجاز ایجاز انجاز شیراز عجوز تموز نوروز رز خز عوز

فراز نیزه باز انداز چرخ مرکز پشیز تمیز مویز ستیز طراز

زاژ گریز انباز طنز کنز جهاز براز و مبارز آز باب السین نفس

قفس درس ناموس عروس فسوس قیاس الماس پاس

اساس حسیس پاس استیناس خروس افسوس جلیس نفیس

تلبیس برجیس قدس پارس طرابلس باب الشین عرش

فرش عیش طپش جبیش کیش ریش خروش نوش هوش خویش

حلقه بگوش آغوش سیاه گوش تفتیش دلکش اغلش العطش

آفرینش معاش پاداش یکتاش خیلتاش اوباش تلکش تاتش

فاش پرخاش نعش فاحش بطش دانش باب الصاد شخص

رقص نغص مخلص غواص قصاص خاص اخلاص باب الضاد

بیاض اعراض نقض نبض عرض فرض تعرض معرض تفویض عارض

معارض مریض خوض مخفوض محض بعض قرض باب الطاء

نشاط بساط انبساط سماط رباط اخلاط توسط محیط خط قط سقط لفط فرط

حبط نمط واسط بسیط محیط باب الظاء وعظ الفاظ محفوظ

ملحوظ غبظ غلیظ حظ باب العین شفیع بدیع منیع مطیع

مجموع مطبوع زرع نزاع ارتفاع قاع مطاع ربیع جمیع تصدیع تودیع

ورع جزع فزع نزع طمع نطع نفع رفع دفع نجع متمتع تمتع مستمع مطلع

مانع طالع لامع جامع مولع مرقع مرصع تصنع تضرع تطوع توقع قلع قطع

بالغ **باب الغین** ممنوع نوع واضع واقع تواضع مواضع تابع

اعتکاف اعتراف معاف وصف **باب الفاء** میغ دریغ مبلغ

اسراف اعراف عفاف گزاف کفاف مصاف قاف خلاف

تعنیف تالیف تصنیف فیلسوف وقوف معروف مالوف صاف

تلفیف شریف عنیف نظیف لطیف ظریف حریف خریف تکلیف

تلف وقف کشف کتف حرف خرف صرف زحف کهف تشریف

تاسف تصوف حیف ضیف سیف صیف کثیف صدف

باب القاف اضعاف مضاعف مولف توقف تکلف

صادق لائق فائق بیدق ازرق تملق متعلق مستغرق استبرق

نسق فسق دمشق عشق موافق سابق واثق باسق حاذق

خساق نطق عشرق فرق زرق رمق جلق خلق دلق

آفاق خنجاق عراق اتفاق تریاق اعناق طاق فراق صداق

نیاق حق دق شق جوسق رونق زورق ضیق دبق رفیق فریق

طریق حذاق تلفیق زندیق لیق دقیق تفاریق ورق زرق باب

الکاف تاک باک ہلاک ماناک ادراک خنک تنگ چنگ فرہنگ زنگ

خرسنگ آہنگ فرنگ سرہنگ ارژنگ سالک تدارک مالک تارک

اہک بھابک چابک اتابک ملک فلک تنک کلک فلک سلک

ملک ممسک محک گردک خشک مشک پیک ریک باب اللام

جلال زلال کمال خصال متعالی آل مجال مقال عیال

استقبال لال ابتہال اعتدال زال بال پدرگال عاجل فاضل

اجل عامل کامل باطل ہائل ازمل ارامل انامل حمل سنبل

تامل امل محل سہل جہل ہزل جدل بدل عزل جل اجل شل

وحل تحمل متقبل وصل فضل معقول مہمل حنظل منزل حیل

دغل غل عسل وحل محفل اہل مترسل مہل تغافل تکاہل

تناول تطاول میل نیل رحیل سبیل عدیل تعطیل

تاویل توکیل ذلیل طویل وبیل جهول ماکول حلول معزول حصول

دخول نزول هول قول کحیل سبیل ذیل خیل شمائل زائل هیکل

عاول نسل اصل مجمل مجمل بطال ملال غربال خیال

باب المیم کام گام مشام خرطوم مقسوم معلوم سموم

مظلوم نعیم قدیم عظیم حمیم تسلیم مقسوم الیم سقیم مقیم انام طعام

شام ازدحام حطام انجام فرجام الزام زمام عزم جزم

رحم سام هم درهم ام عجم نظم سهم جسم حشم عدم نجم حرم

شیم حرم درم معصم خصم ضیغم ارم خرم فراهم لاجرم تلاطم وائم

طارم حاتم ملازم ملائم آزرم خوارزم مشموم معصوم انتقام موسم علم

متعلم معظم اقلیم ندیم مرسوم بهائم باب النون خوان زمان امان

بوستان گلستان نشتان اوان ریحان ضیمران کنعان نوشیروان

ایوان الوان لسان ارکان اخوان عنفوان لمعان سکان

جویان بیکران خاندان فرمان پیل دمان شترزبان لبنان

جهان مغیلان اردشیر بابکان پیکان عریان دودمان خارخان

همدمان همدان همعنان بحردان توان امکان خانمان ارسلان برهان توامان

طالقان فغان اعیان بیان تحسین نوشین یمین معین تمکین جبین مبین

آفرین بالین پوستین قزوین کابین سیمین ضمین حزین نسرین

تمکین زمردین چنین عین ایمن ثمین یمن متمکن مؤذن کودن افگن

مهادون تغابن موزون بوقلمون همایون مقرون فریدون ایدون

گردون مضمون میمون وارون فنون پیرامون مدفون زبون دون

مصون نشیمن امین ظن سن تلون مرهن بدن یمن یاسمن روزن قرین

حسن پرداختن گزیدن پائیدن نوردیدن ورزیدن آشفتن فروماندن شناختن

شنیدن گرائیدن کاهیدن سپر انداختن خوشانیدن جوشیدن پاشیدن هشتن

افراختن گواریدن بسر بردن زبان درکشیدن گماشتن اندوختن سحبان حیوان زمان

سنگین باب الواو غلو عدو رزو غرو سهو محو لو سرو برو نیرو جزو عضو بانو

باب الهاء فواکه مایه کافه مراقبه مکاشفه عصاره سنگلاخه کجاوه واقعه باهره دیباچه

مهرانه طائفه مشاطه آزاده فرومایه مغاره محاسبه سابقه خزانه مصادره مجاهده نشانه

پیمانه تازیانه مفاوضه کلاسه بادیه مطائبه پراگنده گوشواره فاجره قابله دراعه داعیه

قواضعه پاینده پایه مواخذه کتابه اماره مجادله مناظره ناصیه همواره لاشه جاده لاله قباله
جباله تتمه حلیه هدیه رقعه ورده قرطه درجه خطه فتنه جزوه فی الجمله سراسیمه حجره کرشمه زمره
شبه بهره شیره کله ابله بیشه پیشه صره نفقه طعمه سخره صخره مژده فضله غصه سفره بهرزه
طبله شکنجه موجه زهره دقیقه بزه قصیده ملاطیه خیره طیره تیره دریوزه پره که افسرده
بصره نکوهیده پسته خجسته نغمه حنجره زمزمه بهره بدیهه لطیفه بذله کوفته مدرسه
کلبه زنده تجربه معده فرسوده اسکندریه آگنده جزیره آبگینه قبیله وسمه بدرقه
ورطه شیوه صدمه کریوه دوشیزه دجله نطفه فقیره کرم پیله عربده عرصه ذخیره نفقه
جبه لذعه معرکه مهره معجزه جذبه خلیفه قلعه عرفه عزه قلعه نعره وظیفه مسئله قطعه نکته
افواه جاه تباه خانقاه خیلگاه فقیه سفیه کریه سوده شکوه کوفه وجه فارغه تره باب

الیاء یاهی رایی لالی ایادی مناهی بردباری بی تحاشی وادی معلم کتابی هیولانی
حرامی شافی دجی ماحضری ماضی اذی مادی نهی متجلی اهالی نبی یهودی نصرانی
سعی مجوسی سروری روسی راعی ترقی راضی نواحی ذوالنون مصری علوی صوفی
تجلی هی برکی شتری معنی غنی مستغنی نامردی مشتری تعدی کردی مسئول
مقتضی سپری تقوی فتوی کسری لغوی پروازی مجنی تماشای تمام شد

مطبوعه ماه فروری سنه ۱۸۸۶ ع